

Hur du bekämpar jätteloka

Jättebjörnloka (*Heracleum mantegazzianum*), också kallat jätteloka, är en främmande art som introducerades som trädgårdsväxt i Sverige på 1800-talet. Arten blir vanligtvis mellan 1,5-3 meter hög men kan bli uppemot 4-5 meter och förökar sig snabbt genom fröspridning. Jätteloka bildar monokulturer och den naturliga florans och faunas hotas då den måste lämna plats åt "jättelokalandskapen". Jätteloka kan på detta sätt bidra till en minskad biologisk mångfald. En jättelokas växtsaft innehåller vissa kemiska substanser som i kontakt med solljus eller UV-strålning kan orsaka hudskador. Mindre exemplar av växten kan förväxlas med våra inhemska hundlokeväxter: strätta, kvanne eller vanlig björnloka. Oftast förväxlas jätteloka med vår inhemska björnloka. Karakteriserande för jätteloka är att de blir större och att blomställningen är paraplyformad; björnlokans blomställning har mer eller mindre platt översida.

Om du blir bränd av jätteloka

Om du har blivit bränd av jätteloka ska du tvätta huden noga med tvål och vatten. Sedan kan du smörja in med kylbalsam för att lindra besvären. Om du har blivit bränd på ett stort område bör du kontakta vårdcentralen.

Skydda mot sol

Om du har fått en hudirritation med rodnad och blåsor bör du skydda det utsatta hudområdet mot sol under minst en vecka.

Även om du inte märker någon reaktion i huden efter kontakt med jätteloka bör du skydda det utsatta hudområdet mot sol under minst två dagar. Hudirritationen kan komma med ett par dagars fördröjning.

Bild 1. Bekämpas jättelokabestånden mekanisk ska bekämpning ske vid blomning för att få bäst effekt

Bekämpningsmetoder

Det finns flera olika sätt att bekämpa jätteloka på och för bästa resultat bör jätteloka tas bort under flera år. Lämpligt verktyg är en grov kniv, gärna monterad på långt skaft. Heltäckande kläder och ögonskydd ska användas.

Toppkaping

Genom att kapa blommande plantor innan fröbildning hindrar man vidare spridning av växten och det görs lämpligast på sommaren. Enklarest görs detta med lie. Man bör stoppa fröställningarna i säck och lämna till förbränning, annars kan frön efter mogna på stängerna och göra arbetet ogjort. Jätteloka kan sätta nödsrott om den blir stressad vid bekämpning. Därför bör man kontrollera bestånden några gånger undersommaren efter eventuella nödsrott.

Rotkaping

Här huggs på roten av några centimeter under tillväxtpunkten, som ligger i eller strax under markytan, vid övergång mellan rot eller stam. Plantan ska dras upp så att den inte rotar sig på nytt. Detta görs med hacka eller spade. Fördelen med denna metod är att växten dör.

Uppgrävning är lämpligast på våren. Denna metod är mycket effektiv, men bara på bestånd

med mindre än 200 lokor då den är mycket energi- och tidskrävande.

Jordbearbetning

Jättelokan är känslig för traditionell jordbearbetning och finns sällan i brukad mark. Plöjning eller användning av jordfräs eller kultivator är ett bra alternativ. Jordbearbetning ska inte användas på mark som hyser värdefull vegetation.

Övertäckning

Genom att begrava bestånden under lerhaltig, tät jord på 25-30 cm, kvävs jättelokan. Givetvis ska jorden vara fri från frön.

Kemisk bekämpning

Av hänsyn till natur och miljö ska kemiska bekämpningsmedel helst undvikas. Användning intill sjöstränder och vid vattendrag måste utföras med största försiktighet. Vid kemisk bekämpning används preparat baserade på ämnet glyfosat, d.v.s. roundup och liknande. Glyfosat bör inte användas närmre än sex meter från vattendrag, vilket begränsar användningen vid många jättelokaförekomster. Kemisk bekämpning ska för övrigt ske i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av bekämpningsmedel SNFS 1997:2.

Vid kemisk bekämpning av jättelokan är det olämpligt att spruta. Sprutar man dör all omkringliggande växtlighet. Frön av jätteloka, som med största sannolikhet finns i marken, kan då gro utan konkurrens och tar snabbt över området. Resultatet är alltså att man gynnat jättelokorna. Istället för att spruta stämplar eller avstryker man plantorna.

Övriga metoder

Bekämpning med salt eller andra kemiska metoder på jättelokan bör inte rekommenderas då dess effektivitet inte har bevisats. Om dessa ämnen rinner ner i jordmånen och vattendrag kan det få negativa konsekvenser.

Långvarigt bete är också effektivt. Främst får och kor betar gärna jätteloka. Betesdjuren bör släppas tidigt på säsongen när plantorna är späda eller när man redan huggit/slagit ner kraftigare

plantor. Äldre exemplar av växten blir träiga och ihåliga och faller inte djuren i smaken. Med ett kontinuerligt betestryck, kombinerat med nedhuggning eller slätter, kan man på lång sikt utrota bestånden.

Att tänka på vid bekämpning

- Bekämpa innan växten hinner bilda frön och förstör alla blomställningar efter kapning
- Skydda huden och ögon från växtsaft
- Utför bekämpningen flera gånger per säsong och följ upp i minst 10 år

Markägare ansvarar för bekämpningen

Den som äger eller sköter marken som jättelokan växer på är ansvarig för att jättelokan bekämpas där. Här är exempel på markägare och den mark som de är ansvariga för.

- Privata markägare – sin egen mark
- Habo kommun – kommunal mark
- Trafikverket – mark vid järnväg och allmän väg
- Ägare tillhörande samfällighet – mark som ägs gemensamt av samfälligheten

Lagstiftning

Bekämpningen av jättelokan regleras genom jordbruksverkets ”föreskrifter om bekämpning av jättelokan” (SJVFS 1998:31). Bestämmelserna säger att i områden där kommunen har upprättat en bekämpningsplan för jättelokan kan länsstyrelsen ålägga en markägare att bekämpa jättelokan på sin fastighet.

Frågor?

Om du har frågor om hur du ska bekämpa jättelokan kan du kontakta Miljöförvaltningen i Habo och Mullsjö kommuner.

Miljöförvaltningen i Habo och Mullsjö:
Telefon: 036-442 82 59 (exp)
E-post: miljo@habokommun.se